



Innst. 111 L

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 13 L (2016–2017)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i sosialtjenesteloven, folketrygdloven og enkelte andre lover (aktivitetsplikt for unge mottakere av stønad til livsopphold mv.)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen legges det frem forslag til endringer i:

- lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse,
- lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.,
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere,
- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (heretter folketrygdloven),
- lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten,
- lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (heretter sosialtjenesteloven)
- lov 24. april 2015 nr. 20 om endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold).

Noen av lovforslagene er en oppfølging av regjeringens forslag i Prop. 1 S (2016–2017). Dette gjelder:

- Forslag om å innføre en plikt for kommunene til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av stønad til livsopphold etter sosialtjenesteloven for stønadsmottakere under 30 år.
- Forslag om å utvide retten til tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde fra folketrygden.
- Forslag om å utvide pensjonsordningen for ledsagere i utenriktjenesten til å omfatte samboere.

De øvrige lovforslagene i proposisjonen er følgende:

- Endring i folketrygdloven § 12-2 fjerde ledd.
- Lovtekniske endringer i reglene for folketrygdens ytelser ved institusjonsopphold og under straffegjennomføring.
- Opprettinger i folketrygdloven §§ 3-25, 12-18, 16-10.
- Opprettinger i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover.

Da forslagene enten gjelder oppfølging av regjeringens forslag i Prop. 1 S (2016–2017) eller gjelder opprettinger, presiseringer eller mer lovtekniske endringer, har forslagene ikke vært på høring, jf. utredningsinstruksen punkt 3-3 andre ledd. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at forslaget om å innføre en plikt for kommunene til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av stønad til livsopphold etter sosialtjenesteloven tidligere har vært på høring, også for stønadsmottakere over 30 år. Det er redegjort for høringen i Prop. 39 L (2014–2015) Endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold).

Det vises til proposisjonens kapittel 7, der det er nærmere redegjort for merknader til de enkelte paragrafene i lovforslagene.

1.2 Komiteens generelle/innledende merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Lise Christoffersen, Tove-Lise Torve og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til samleproposisjon hvor det redegjøres for forslag til endringer i sosialtjenesteloven, folketryktdloven og enkelte andre lover. Det er tre hovedendringer som foreslås, samt enkelte andre mindre endringer.

Komiteen merker seg at de tre forslagene til hovedendringer er aktivitetsplikt for mottakere av sosialhjelp, utvidet rett til tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde og pensjonsrett for ledsagere i utenrikstjenesten. De to siste forslagene er det bred enighet om. Utvidet rett til tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde er en oppfølging av regjeringsplattformen. Utvidelse av pensjonsrett for ledsagere er en oppfølging av tidligere intensjoner. I Prop. 13 L vises til Ot.prp. nr. 68 (1997–98) da ordningen ble innført:

«Hvorvidt samboere skal likestilles med ektefeller, vil bli fortløpende vurdert i lys av samboers rettsstilling i norsk trygdelovgivning for øvrig.»

1.3 Plikt til å stille vilkår om deltakelse i aktivitet ved tildeling av stønad til livsopphold etter sosialtjenesteloven for stønadsmottakere under 30 år

1.3.1 Innledning

Stortinget vedtok 7. april 2015 å innføre en plikt for kommunene til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. Det følger av stortingsvedtaket at lovendringen ikke skal iverksettes før kommunene blir kompensert for eventuelle merutgifter. Det er mest hensiktsmessig i første omgang å innføre denne aktivitetsplikten for mottakere under 30 år.

Det vises til proposisjonens kapitel 2.2 og 2.3, der det er nærmere redegjort for bakgrunn og gjeldende rett.

1.3.2 Departementets vurdering og forslag

1.3.2.1 INNFØRING AV AKTIVITETSPLIKT FOR STØNADSMOTTAKERE UNDER 30 ÅR

Det fremgår av Prop. 1 S (2016–2017) at det spesielt er viktig å hjelpe unge ut av en passiv tilværelse. Nyere forskning viser også at vilkår om aktivitet sær-

lig har god effekt overfor unge mottakere. I første omgang er det derfor mest hensiktsmessig å innføre aktivitetsplikten for stønadsmottakere under 30 år.

Formålet med en lovfestet aktivitetsplikt for unge stønadsmottakere er å styrke den enkeltes muligheter for å komme i arbeid og bli selvforsørget. Dette kan bidra til å hjelpe unge ut av en passiv tilværelse. Kommuner som benytter muligheten til å stille vilkår om aktivitet innenfor gjeldende regelverk, kan vise til gode resultater, og da særlig for unge sosialhjelpsmottakere. Det vises i proposisjonen også til et nytt notat fra Frischsenteret hvor det blant annet fremkommer at vilkår om aktivitet særlig har god effekt overfor unge mottakere, og at effekten synker med økende alder.

Proba samfunnsanalyses rapport 2013-09 viser at kommunene i større grad stiller vilkår overfor personer mellom 18 og 30 år sammenliknet med andre aldersgrupper. Kommunene prioriterer høyt å få unge søkere raskt i aktivitet, og det er viktig at det blir stilt krav til unge mottakere av stønad. Det fremkommer også av en undersøkelse utført av Proba Samfunnsanalyse, Rapport 2015-12, at mange kommuner mener at arbeidsrettede vilkår i svært eller ganske stor grad virker avklarende, kvalifiserende, disiplinerte og motiverende.

Forslaget om å innføre aktivitetsplikt for mottakere av stønad til livsopphold under 30 år må ses i sammenheng med flere andre initiativ og satsninger overfor unge. I Meld. St. 33 (2015–2016) Nav i en ny tid – for arbeid og aktivitet, varsler regjeringen at den vil iverksette en ny innsats for unge under 30 år som skal erstatte dagens mer fragmenterte garantiordninger og prioriteringer. En klarere og mer entydig prioritering skal gi mer effektiv ressursbruk og bedre tilpasset oppfølging av unge ved Nav-kontorene. Målgruppen er ledige og personer med nedsatt arbeidsevne under 30 år som står uten tilbud om arbeid, skoleplass eller annen hensiktsmessig aktivitet åtte uker etter at de ble registrert med behov for arbeidsrettet bistand i arbeids- og velferdsforvaltningen.

Det understrekes imidlertid at det er ønskelig at kommunene stiller krav om aktivitet også for dem over 30 år dersom dette vurderes som hensiktsmessig etter en individuell vurdering, selv om det ikke innføres en plikt til dette nå.

Det vises til lovforslaget, sosialtjenesteloven § 20 a.

1.3.2.2 VILKÅR OM AKTIVITET

Formålet med vilkår om aktivitet skal være å styrke stønadsmottakers muligheter for overgang til arbeid, utdanning eller for å bli selvforsørget på annen måte. Kommunen skal derfor stille vilkår om aktivitet med mindre tungtveiende grunner taler imot. Det må foretas en individuell vurdering av hvilke ak-

tiviteter som er hensiktsmessig for den enkelte, og som styrker personens muligheter for å få arbeid. Vurderingene skal dokumenteres, og kommunen skal også kunne dokumentere dersom den etter en individuell vurdering av stønadsmottakerens situasjon kommer til at det ikke skal stilles aktivitetskrav. I vedtaket skal det opplyses om mulige konsekvenser av brudd på vilkårene.

Når det i praksis er flere stønadsmottakere (for eksempel ektefeller), og det skal stilles krav om aktivitet for flere enn søkeren, må kommunen sikre at alle mottakere med klagerettigheter får oppfylt disse. I slike tilfeller bør kommunen vurdere om stønaden skal deles mellom dem uavhengig av hvem som har søkt om stønaden, slik loven § 22 åpner for.

Kommunen må både kunne tilby lavterskel aktivitetstiltak for personer som har arbeid som er langiktig, men usikkert mål, og arbeidsrettede aktiviteter for personer som har arbeidsevne, men som har behov for å vedlikeholde kompetansen sin i påvente av et egnet arbeidstilbud. Mellom disse ytterpunktene vil det være behov for ulike grader av tilrettelagte og kompetansehevende (eller kvalifiserende) aktivitets-tiltak. Hva som kan være et tilrettelagt aktivitetstiltak, og tjenestemottakers medvirkning ved fastsettelse av vilkår om aktivitet, er videre omtalt i Prop. 39 L (2014–2015) Kapittel 6.2.2.

Ungdom som mottar etterverntiltak fra barnevernet, er mellom 18 og 23 år. Det vil være behov for et nært samarbeid mellom barnevernstjenesten og Navkontoret i de tilfellene det er aktuelt å stille vilkår om aktivitet overfor en ungdom som samtidig mottar etterverntiltak fra barnevernet.

Vilkårene skal ikke være i strid med annen lovgivning eller med intensjonene i sosialtjenesteloven.

Hensynet til stønadsmottakerens rettsikkerhet tilsier videre at krav om aktivitet skal fremgå av vedtaket om stønad, med de rettigheter til klage og overprøving det medfører. Etter lovforslaget vil fastsetting av vilkår, fastsetting av aktivitet og varigheten av vilkåret kunne påklages fylkesmannen.

Det vises til lovforslaget, sosialtjenesteloven § 20 a første og andre ledd.

1.3.2.3 UNNTAK FRA AKTIVITETSKRAV VED TUNGTVEIENDE GRUNNER

Hovedregelen er at det skal stilles krav om aktivitet ved tildeling av stønad til livsopphold for personer under 30 år. Det er gjort unntak for tungtveiende grunner, men det understrekes at denne unntaksadgangen er snever.

Med tungtveiende grunner siktes det til forhold ved den enkelte stønadsmottaker eller den situasjon vedkommende er i, som gjør at aktivitet på vedtakstidspunktet ikke anses som formålstjenlig eller realistisk. Kommunen må følge opp stønadsmottakeren

med tiltak og støtte og stille vilkår om aktivitet når det ikke lenger foreligger tungtveiende grunner for unntak. Der det er mulig å tilpasse aktiviteten til stønadsmottakers livssituasjon, vil det ikke foreligge tungtveiende grunner.

I den grad en person allerede er i fulltidsaktivitet og mottar supplerende stønad etter sosialtjenesteloven, vil stønadsmottaker ha tungtveiende grunner mot at det stilles aktivitetskrav. Tilsvarende gjelder for personer som deltar i aktivitet etter annet regelverk, også når vedkommende mottar statlige livsoppholdsyttelser og supplerende stønad. Dette følger av formålet med aktivitetsplikten, som er å gjøre stønadsmottaker selvhjulpen. Hvis lønnsinntekten kommer fra deltidsarbeid, vil det måtte vurderes konkret om aktivitet utover vedkommendes arbeidsinnsats vil kunne styrke mulighetene for fulltidsarbeid. Uføretrygdede som mottar supplerende stønad etter sosialtjenesteloven, vil normalt ha tungtveiende grunner mot at det stilles vilkår om aktivitet.

Personer som har behov for stønad i en kort overgangsperiode, men som normalt er selvforsørget, vil ofte også ha tungtveiende grunner for å unntas fra aktivitetskrav. Det vises for øvrig til nærmere omtale av tungtveiende grunner i Prop. 39 L (2014–2015).

I de tilfellene hvor det vurderes at det ikke skal stilles vilkår om aktivitet, trenger dette ikke å begrunnes i selve vedtaket. Kommunen må likevel være i stand til å dokumentere at det har vært gjort slike vurderinger i saksbehandlingen. Det er opp til kommunen å bestemme hvordan vurderingene skal dokumenteres.

Unntak fra deltakelse i aktivitet kan ikke begrunnes med at kommunen ikke har et egnet aktivitetstilbud, med mindre den enkelte har særlige behov for tilrettelegging som det ikke med rimelighet kan forventes at kommunen skal kunne dekke.

Det vises til lovforslaget, sosialtjenesteloven § 20 a første ledd.

1.3.2.4 KONSEKVENSER AV AT VILKÅR BRYTES

Det foreslås at det ved brudd på vilkår kan fattes vedtak om at stønaden reduseres helt eller delvis, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for dette. Det presiseres at bestemmelsene om konsekvenser av vilkårsbrudd regulerer stønadsnivået (utbetalingen) og ikke innebærer en stans av retten til stønad etter § 18. Dette sikrer at stønadsnivået fortløpende kan justeres og settes til nivået i vedtaket om innvilgelse så snart de pålagte aktivitetene gjennomføres. Dette er i tråd med den vedtatte endringen etter forslag i Prop. 39 L (2014–2015) om generell aktivitetsplikt, jf. Innst. 208 L (2014–2015) og lovvedtak 54 (2014–2015).

Ved bruk av vilkår vil det kunne oppstå spørsmål om hvordan kommunen skal forholde seg til en stø-

nadmottaker som ikke oppfyller vilkår som er stilt. Dette vil kunne være krevende, og det stiller særlige krav til kompetanse i kommunene. På den ene siden har kommunene behov for effektive virkemidler for å realisere aktivitetsplikten. På den andre siden innebærer sosialtjenestelovens særegenheter at det må være begrensninger i reaksjonens rekkevidde.

Selv om stønadsnivået prinsipielt sett kan reduseres betydelig, begrenses adgangen av de alminnelige nødhjelpsbeholdningene. Stønad kan ikke reduseres til et uforsvarlig lavt nivå. Det understrekes imidlertid at reduksjon ikke nødvendigvis skaper en nødsituasjon hos stønadsmottaker, selv om reduksjonen er betydelig. Dersom stønadsmottaker forsørger barn, bør det likevel tas særlige hensyn.

Vedtaket om reduksjon er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Konsekvensene må knyttes til det løpende stønadsvedtaket, hvor vilkårene fremkommer. Dette betyr at brudd på vilkår ikke kan begrunne reduksjon i fremtidige vedtak om stønad. Stønadsmottakeren må i innvilgelsesvedtaket gjøres tydelig kjent med hva aktivitetsplikten innebærer, hva som kreves for at plikten skal anses oppfylt, og hva som kan bli konsekvensene av eventuelle brudd på vilkårene.

Selv om forslaget regulerer adgangen til å gi konsekvenser for brudd på vilkår, må ikke ethvert brudd medføre konsekvenser. Det må sees hen til årsaken til at vilkåret ikke er oppfylt og særlige forhold ved stønadsmottaker. Avhengig av vilkårets karakter og begrunnelse vil kommunen kunne vurdere om andre konsekvenser er mer hensiktsmessige. Her bør det legges opp til tett individuell oppfølging for å bidra til at stønadsmottaker tilpasser seg de vilkår som er stilt.

Det foreslås at det tas inn et nytt ledd i § 20 i sosialtjenesteloven som regulerer reduksjonsadgangen for brudd på vilkår som er satt etter § 20 og § 20 a. Det foreslås også at det gis en hjemmel til å gi nærmere regler om reduksjon i forskrift.

Det vises til lovforslaget, sosialtjenesteloven § 20 nytt tredje ledd og § 20 a tredje ledd.

1.3.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringene trer i kraft 1. januar 2017.

Etter sosialtjenesteloven § 11 yter staten årlig rammetilskudd til delvis dekning av kommunenes utgifter til sosialtjenesten, og etter samme lov § 7 skal den enkelte kommune sørge for nødvendige bevilgninger for å yte de tjenester og sette i verk de tiltak som kommunen har ansvar for etter denne loven. Disse bestemmelsene gjelder også for tiltak etter § 20 og nye § 20 a.

Det er i dag stor variasjon mellom kommunene med hensyn til bruken av vilkår, og de økonomiske

konsekvensene vil derfor variere avhengig av hvilken praksis kommunene har i dag.

Kommuner som i dag bruker vilkår om aktivitet, melder om gode resultater med hensyn til overgang til arbeid. Dersom kommunene lykkes med å stille hensiktsmessige vilkår om aktivitet, vil investeringene i oppfølging av stønadsmottakere medføre reduserte stønadsutgifter og antakelig økte skatteinntekter på lengre sikt.

Det vil være administrative konsekvenser ved at det i tilknytning til hver søknad skal gjøres en vurdering av hensiktsmessige aktiviteter. Andre vurderinger som lovendringen forutsetter, er vurderinger som Nav-kontoret også i dag skal gjøre ved behandling av søknader. Disse medfører derfor ikke økte administrative kostnader for kommunene.

Vilkår om aktivitet knyttet til utbetaling av stønad til livsopphold vil i hovedsak være aktuelt for personer som faller utenfor alle andre ordninger. For en stor andel stønadsmottakere vil vurderingen være enkel.

De kommunale merkostnadene ved å innføre en plikt for kommunene til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av stønad til livsopphold for personer under 30 år er beregnet til 60 mill. kroner.

1.3.4 Komiteens merknader

Komiteen viser til Stortingets behandling av Prop. 39 L (2014–2015) om endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold), jf. Innst. 208 L (2014–2015). Der ble det vedtatt å innføre en plikt for kommunene til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av stønad til livsopphold.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at mange kommuner stiller slike vilkår allerede, men at det skal stilles vilkår om arbeidsrettet aktivitet overfor alle stønadsmottakere som er i stand til å delta. Målet er å styrke den enkelte stønadsmottakers muligheter for å komme i arbeid og bli selvforsørget.

Komiteen merker seg at personer som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller annet vis, har krav på økonomisk stønad. Dette er en grunnleggende rettighet i velferdsstaten og følger av lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven). Samtidig har det vært slik at det kan stilles vilkår ved tildeling av stønad til livsopphold.

Komiteen viser videre til at det i en del kommuner stilles vilkår om deltakelse i aktivitetstilbud og oppfølging av stønadsmottakere. Slike vilkår har blitt brukt veldig variabelt. Vilråene brukes i stor

grad overfor enkelte målgrupper. I en rapport som departementet har fått utarbeidet av Proba vises det at vilkårene får best effekt i de tilfeller der de kombineres med et godt oppfølgingsapparat hos Nav.

Komiteen anser at det å stille krav (plikter) til mennesker er en naturlig del av et sikkerhetsnett som gir ytelser (rettigheter). Det handler om å ta folk på alvor og behandle folk med respekt. Komiteen viser til at mottakere av stønad etter sosialtjenesteloven gjerne har et bistandsbehov som tilsier stort fokus på veiledning og tett oppfølging i tilknytning til oppfyllelse av vilkår om aktivitet. Dette må vektlegges når man legger til grunn det generelle prinsipp om rett og plikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, merker seg at forslaget til behandling er en delvis innføring av Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Prop. 39 L (2014–2015), jf. Innst. 208 L (2014–2015), da aktivitetsplikten nå innføres for dem under 30 år. Det er flere årsaker til dette. De kommuner som allerede har slike ordninger, har oftere innført ordningene kun for yngre mottakere. Det også et budsjettmessig spørsmål om aktivitetsplikt skal innføres for alle aldersgrupper av sosialhjelpsmottakere. Flertallet forventer at regjeringen ved en senere anledning vil følge opp med en utvidelse av aktivitetsplikten til å gjelde uavhengig av mottakers alder, i tråd med Stortingets tidligere vedtak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget etter forslag fra regjeringen Stoltenberg allerede i 2010 endret sosialtjenesteloven slik at det kan sette vilkår for tildeling av økonomiske stønader. Et slikt krav kan være å utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen.

Disse medlemmer viser til forslagene som ble behandlet Prop. 39 L (2014–2015), fremmet av tidligere statsråd Eriksson, og registrer at det forslaget som nå fremmes av statsråd Hauglie, omhandler langt færre stønadsmottakere, og det foreslås betydelige unntaksbestemmelser sammenlignet med det som ble vedtatt i forbindelse med behandlingen av saken i Stortinget. Den forsterkede aktivitetsplikten som ble vedtatt av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 39 L (2014–2015), jf. Innst. 208 L (2014–2015) gjaldt alle sosialhjelpsmottakere, og det var ikke skissert unntaksbestemmelser.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i forbindelse med behandlingen i Stortinget fikk i oppdrag fra flertallet ikke å iverksette lovendringen før kommunen var kompensert for eventuelle merkostnader.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet registrerer at regjeringen går tilbake på den allerede vedtatte lovendringen ved at den forsterkede aktivitetsplikten nå foreslås kun å gjelde for personer under 30 år, og at det samtidig redegjøres for betydelige unntaksbestemmelser fra aktivitetsplikten også for denne gruppen. Fra å gjelde omlag 120 000 personer viser den økonomiske beregningen at anslaget nå omfatter rundt 12 pst. av den opprinnelige målgruppen.

Disse medlemmer registrerer at det opprinnelige vedtaket fra april 2015 var svært lite gjennomarbeidet fra regjeringens side, og det at det nå foreligger et betydelig endret og mindre omfattende forslag.

Arbeiderpartiets og Senterpartiets politikk bygger på at arbeid er viktig for den enkelte, og det er derfor bra for mange sosialhjelpsmottakere at de kommer i aktivitet. Passivitet skaper sjelden endring, aktivitet virker motsatt.

For ungdom som har behov for sosialhjelp, er det som regel behov for sammensatte tiltak fra skole, rusomsorg, psykiatri og arbeidsmarkedstilbud for å komme ut av en situasjon der sosialhjelp er nødvendig. Derfor trengs forsterket innsats fra flere instanser for å løfte flere unge fra passivitet til aktivitet.

Noen ungdommer som mottar sosialhjelp, kommer seg ut i arbeid uten sammensatte tilbud, men i en situasjon der arbeidsledigheten er høyere enn på 25 år, er det vanskelig å se at det står ledige jobber og venter på disse. I en rapport som departementet har fått utarbeidet av Proba sies det at de som får vedtak om aktivitetsplikt i dag, mer eller mindre umiddelbart overføres til statlige tiltak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at dersom $\frac{1}{3}$ av alle unge stønadsmottakere under 30 år skal ha et tiltak fra Nav i et halvt år, vil dette kreve om lag 8 000 tiltaksplasser. Beregninger gjort i Proba-rapporten viser at et tilsvarende tilbud i kommunal regi vil koste om lag 15 000 kroner pr. måned eller 180 000 kroner årlig. For 8 000 mottakere betyr det en årlig kostnad for kommunene på i overkant av 1,4 mrd. kroner.

I proposisjonen er det kun foreslått 60 mill. kroner i økte bevilgninger til kommunene som skal dekke det administrative arbeidet. Det vil si om lag 150 000 kroner pr. kommune. Disse medlemmer registrerer at regjeringen i budsjettet for 2017 finansierer det økte byråkratiet, men ikke setter av midler for å sikre noen form for aktivitet.

I en situasjon der flere arbeidsledige har behov for tiltaksplasser, der folk som mottar arbeidsavklaringspenger venter lenge på tiltaksplasser, der funksjonshemmede ber om flere tiltaksplasser, og der det

er lange ventelister for mennesker som trenger varig tilrettelagte arbeidsplasser, er det etter disse medlemmers mening feil å innføre en statlig ordning som ikke er finansiert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der kommunenes inntekter er økt med 2 mrd. kroner samtidig som det finansieres langt flere statlige tiltaksplasser og det er avsatt midler til spesielle tiltak for unge. Dette gir kommuner en bedre mulighet for å ta i bruk ordningen med å stille krav om aktivitet slik lovendringen i 2010 gir mulighet for. Etter disse medlemmers mening vil en slik innretting gi mulighet for å gi sosialhjelpsmottakere en aktivitetsrett.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sitt alternative budsjett, der det foreslås en vesentlig økning i arbeidsmarkedstiltak for unge, som del av innføringen av en reell ungdomsgaranti. Dette medlem viser videre til kommuneopplegget til Sosialistisk Venstreparti, der kommunenes inntekter økes med 6,2 mrd. kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Senterpartiet går mot regjeringens forslag om å stille vilkår om aktivitet ved stønad til livsopphold, fordi en mener økte midler til aktivitetstilbud er et bedre virkemiddel for å få mottakere av stønad i aktivitet. Det er allerede i dag hjemmel for å stille vilkår for aktivitet. Avgjørende for at aktivitetskrav skal fungere er at et slikt aktivitetstilbud er meningsfullt. Dette medlem mener derfor at vi må starte med å forbedre aktivitetstilbudet og så bruke dagens mulighet i loven for aktivitetsplikt på en mer aktiv og bevisst måte.

Aktivitetsplikt gjelder i denne saken unge mottakere av stønad til livsopphold, altså en ytelse som er sterkt behovsprøvd, og som er avgjørende for at unge mennesker uten andre inntektsmuligheter har noe å leve av. Det betyr da også at de reaksjonsmidler som Nav kan sette inn dersom aktivitetsplikten ikke oppfylles, er begrenset, slik det fremgår av proposisjonen. Dette faktum understreker ytterligere behovet for å starte med opprustingen av aktivitetstilbudet, som må være alt fra lavterskel aktivitetstiltak til arbeidsrettede aktiviteter for personer som har arbeids-evne.

Dette medlem viser for øvrig til Innst. 208 L (2014–2015) og merknad fra Senterpartiet, sitat:

«Denne medlemmen støtter ideen om at velferdsyttingar i større grad enn i dag bør bli utbetalt som lønstilskot i staden for som passive ytingar. Når det gjeld stønad til sosialhjelp, er dette siste skanse,

og denne medlemmen har tiltru til at stønadsytar best ser kva som er den beste løysinga for den einsskilde stønadmottakar.»

Dette medlem vil påpeke at en mer offensiv bruk av dagens aktivitetsplikt for unge mottakere av stønad til livsopphold vil innebære at mange kommuner må etablere langt bedre aktivitetstilbud til formålet. Dette vil koste mye penger på kort sikt. Regjeringens forslag vil, dersom det skal tas alvorlig, innebære en kostnad langt utover de 60 mill. kroner som ligger inne i budsjettet. Dette er derfor en ytterligere grunn til å gå skrittvis frem, samtidig som en får bedre oversikt over hvordan bruk av aktivitetsplikt kan organiseres og finansieres på best mulig måte.

Med unntak av at målgruppen er ment å være unge under 30 år, mener dette medlem at det må defineres klarere hvem aktivitetsplikten faktisk skal gjelde for. Dette medlem merker seg at det går frem at aktivitetsplikten i hovedsak skal være aktuell for personer som faller utenfor alle andre ordninger, og at for en stor del av stønadmottakere vil denne vurderingen være enkel. Dette medlem stiller spørsmål ved hvem disse stønadmottakerne er, og hva slags individuelle behov den generelle aktivitetsplikten er ment å møte for den enkelte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at aktivitetsplikten som en generell hovedregel vil overskygge den individuelle vurderingen av hver enkelt persons evne til, og nytte av, å utføre aktivitet som kommunen pålegger. Krav til individuelle vurderinger og bruk av faglig skjønn er gjennomgående i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven). Det er disse medlemmers vurdering at den generelle aktivitetsplikten er et brudd med dette. Disse medlemmer vil også advare mot en utvikling hvor sanksjoner ved brudd på aktivitetsvilkår, i form av reduksjon og stans i ytelsen til folk, øker. Mennesker som lever av økonomisk sosialhjelp, lever på et absolutt minimum uten alternativer til sitt livsopphold. Økonomisk stønad er en rettighet for dem som ikke har andre muligheter til å forsørge seg selv, og som i utgangspunktet skal gis uten vilkår. Disse medlemmer mener at økonomisk sosialhjelp, som representerer samfunnets sikkerhetsnett, ikke bør vanskeliggjøres og byråkratiseres slik det legges opp til gjennom lovendringen. Disse medlemmer mener det er en undervurdering av de lokale Nav-kontorene og medarbeiderne der å gå ut fra at de ikke kan vurdere hvilke av sine brukere som er aktuelle for aktivitet og arbeid, og hvilke som ikke er det.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at kommuner som har benyttet muligheten til å knytte vilkår om aktivitet innenfor gjeldende regelverk, kan vise til gode resultater, særlig for unge sosialhjelpsmottakere. Dette medlem mener at dette viser at kommunene har benyttet adgangen til å stille krav om aktivitet der det har vært vurdert som nødvendig, og at en endring som pålegger kommunen å begrunne hvorfor de ikke stiller krav om aktivitet, i praksis blir en unødvendig saksbehandlerøvelse. Dette medlem ser at regjeringen har behov for å vise til handling på dette området, men mener dette kunne vært gjort på en annen måte overfor samfunnets aller svakeste. Dette medlem mener at dersom de lokale Nav-kontorene får den nødvendige myndighet til å organisere og prioritere etter sine behov, og gjennom dette fremstå som en attraktiv arbeidsplass for medarbeidere med sosialfaglig kompetanse, ville dette vært et bedre, mer helhetlig grep for mottakere av økonomisk sosialhjelp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringens forslag om å innføre en blind aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk sosialhjelp. Dette medlem mener det er formildende at regjeringen tar en rekke forbehold i sitt endelige forslag, men mener likevel at den formen for såkalt aktivitetsplikt som regjeringen innfører, først og fremst er en politisk markering, et forslag for å demonstrere et politisk poeng.

Dette medlem understreker at mennesker i en vanskelig situasjon og et presset Nav ikke burde brukes i et slikt spill. Nav bør heller gis i oppdrag å gi individuell oppfølging av den enkelte. På samme måte som man ved et sykehus vurderer hvilken behandling pasienten trenger, må det her gis samme oppdrag: Ansatte i Nav må få bruke kunnskap, kompetanse og vurderingsevne. Vi trenger målretting og skreddersøm.

Dette medlem mener det er slående at aktivitetsplikten rettes inn mot 50 000 unge som på et eller annet tidspunkt i løpet av året mottar økonomisk sosialhjelp. Til dette setter regjeringen av 60 mill. kroner i budsjettet for 2017. Dette medlem stiller seg spørrende til hva de relativt beskjedne 1 200 kronene dette utgjør per person, skal gå til. Regjeringen ser ikke ut til å ha en klar plan. Tallenes tale, og politikkenes innhold, vitner om at aktivitetsplikten mest av alt er et demonstrasjonsforslag.

Dette medlem viser til at lovverket allerede har klart og tydelig gir anledning til å pålegge aktivitetsplikt. Dette er ukontroversielt og noe dette medlem helhjertet støtter. For de mottakerne av sosialhjelp som trenger det, er det helt åpenbart riktig og viktig å ilegge krav om aktivitet. De Nav-kontor

som har unnlatt å bruke denne muligheten, har forsømt seg.

Dette medlem viser til at det må ligge individuelle og faglige vurderinger til grunn i hver enkelt sak, og at dette er selve poenget med dagens lovregulering som åpner for å ilegge vilkår. Slik unngår samfunnet å sløse bort ressurser unødig eller sette mennesker til meningsløse tiltak bare for tiltakets skyld. Dette medlem finner det forunderlig at aktivitetsplikten ikke i det minste følges av en klar og tydelig rett til aktivitet. Mangelen på rett til meningsfull aktivitet understreker at regjeringens forslag er symbolpolitikk fra ende til annen.

Dette medlem mener det må innføres en reell ungdomsgaranti, der faktisk og ekte rett til nødvendige tiltak innføres. Dette medlem finner det også nødvendig å bemerke at økonomisk sosialhjelp for de fleste er en helt kortsiktig hjelp til å komme over en vanskelig økonomisk situasjon.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak med vurdering av hvordan en rett til aktivitet for mottakere av økonomisk sosialhjelp kan utformes.»

1.4 Utvidet rett til tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde

1.4.1 Innledning

Det foreslås en styrking av ordningen med tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde. Styrkingen innebærer at folketrygden overtar noe av ansvaret til kommunene for døvblinde, samt en utvidelse av retten til tolke- og ledsagerhjelp til fritidsaktiviteter. Det foreslås derfor en presisering i folketrygdloven §§ 10-6 og 10-8.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven §§ 10-6 og 10-8.

Dette vises til proposisjonens kapittel 3.2 og 3.3, der det er nærmere redegjort for bakgrunn og gjeldende rett. I proposisjonens kapittel 3.4 er departementets vurdering og forslag nærmere gjort rede for.

1.4.2 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringen trer i kraft 1. januar 2017.

Dette er anslått å gi økte utgifter knyttet til utgifter til fast ansatte tolker og til frilanstolker på til sammen 18,3 mill. kroner i 2017.

1.4.3 *Komiteens merknader*

Komiteen har ingen merknader og slutter seg til forslaget.

1.5 *Endringer i lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten*

1.5.1 *Innledning*

Pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten ble etablert i 1999, er finansiert innenfor Utenriksdepartementets budsjettamme og administrere av Statens pensjonskasse. I 2015 utgjorde dette samlet 16 337 883 kroner.

Pensjonsordningen gjelder kun ektefeller. Det er ønskelig å utvide ledsagerpensjonsordningen slik at også samboere omfattes av ordningen. Lovforslaget her er en oppfølging av dette. Endringen er også tatt opp i Utenriksdepartementets budsjettproposisjon for 2017, jf. Prop. 1 S (2016–2017).

Det foreslås å bruke ledsager gjennomgående i lovbestemmelsene, og at det i § 1 fremgår at ledsager er både ektefeller og samboere som tidligere har vært gift med hverandre eller som har felles barn.

Det vises til lovforslaget, lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten § 1, § 3 tredje ledd og § 5 tredje ledd.

Det vises til proposisjonens kapittel 4.3, der det er nærmere redegjort for gjeldende rett. I proposisjonens kapittel 4.3 er departementets vurdering og forslag detaljert gjort rede for.

1.5.2 *Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser*

Det foreslås at endringene trer i kraft 1. januar 2017.

Det er ikke mulig å forutsi hvor mange samboere som vil kunne oppfylle opptjeningskravet frem i tid. Per august 2016 er det 25 samboerpar som tjenestegjør ute. Utvidelse av ledsagerpensjonsordningen foreslås ikke gitt tilbakevirkende kraft. Det vil da først være nærmere år 2030 at samboere kan ha opptjent rett til delvis ledsagerpensjon.

1.5.3 *Komiteens merknader*

Komiteen har ingen merknader og slutter seg til forslaget.

1.6 *Andre endringer i folketrygdloven*

1.6.1 *Endring av satsen for rett til uføretrygd for personer med tidligere opptjening i folketrygden – § 12-2 fjerde ledd*

1.6.1.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Etter folketrygdloven § 12-2 første ledd er det vilkår om tre års forutgående medlemskap umiddelbart før uføretidspunktet for rett til uføretrygd. Unn-

tak fra hovedregelen i første ledd følger av bestemmelsens andre til fjerde ledd. Unntaksregelen i fjerde ledd retter seg mot tilfeller der medlemmet har høy opptjening i folketrygden, men ikke oppfyller noen av de øvrige vilkårene i § 12-2.

Ved overgangen fra uførepensjon til uføretrygd 1. januar 2015 ble ordlyden i fjerde ledd noe endret. Dette har medført at det ble ulike krav til tidligere opptjening i folketrygden avhengig av medlemmets sivilstand. Endringen var utilsiktet. Det foreslås derfor å endre bestemmelsen slik at det er et vilkår for rett til uføretrygd etter § 12-2 fjerde ledd at medlemmet på uføretidspunktet enten har 20 års faktisk trygdetid eller har en opptjening i folketrygden som minst gir rett på en halv minsteytelse for uføretrygd etter høy sats.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-2 fjerde ledd.

Det vises til proposisjonens kapittel 5.1.2 og 5.1.3, der det er nærmere redegjort for bakgrunn og gjeldende rett. I proposisjonens kapittel 5.1.4 er departementets vurdering og forslag detaljert redegjort for.

1.6.1.2 IKRAFTTREDELSE. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Det foreslås at endringen trer i kraft 1. januar 2017. Endringen skal ikke gjelde for behandling av krav fremsatt før samme tidspunkt.

Endringen vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

1.6.2 *Folketrygdens ytelser under opphold i institusjon og fengsel i utlandet*

1.6.2.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Når en mottaker av ytelser fra folketrygden oppholder seg i helseinstitusjon under statlig ansvar eller i en av kriminalomsorgens anstalter, skal ytelsen reduseres eller bortfalle etter nærmere regler i folketrygdloven. Dette gjelder sykepenge, arbeidsavklaringspenge, uføretrygd, pensjonsytelser og grunn- og hjelpestønad. Begrunnelsen er at det ikke er rimelig at en person skal kunne motta uavkortede ytelser til livsopphold over lang tid samtidig som staten betaler for kost og losji.

Det har ikke gått klart frem av lovbestemmelsene at ytelsene skal reduseres eller falle bort ved opphold i helseinstitusjon eller straffegjennomføring i utlandet. Det foreslås derfor at bestemmelsene om utbetaling av pensjonsytelser og uføretrygd ved institusjonsopphold endres, slik at det klart kommer frem at reglene skal gjelde for personer som oppholder seg i helseinstitusjon med fri kost og losji også utenfor Norge. Det foreslås videre en tilsvarende presisering for utbetaling av sykepenge, arbeidsavklaringspen-

ger, uføretrygd og pensjonsytelser til en person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i utlandet.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven §§ 6-8, 8-54, 11-22, 12-19, 12-20, 16-11, 16-12, 17-13, 17-14, 18-8, 18-9, 19-21, 19-22, 20-22 og 20-23.

Det vises til proposisjonens kapittel 5.2.1 og 5.2.2 der det er nærmere redegjort for bakgrunn og gjeldende rett. I proposisjonens kapittel 5.2.3 er departementets vurdering og forslag detaljert redegjort for.

1.6.2.2 IKRAFTTREDELSE. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER.

Det foreslås at endringene trer i kraft straks.

Departementet legger til grunn at endringene ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning, da forslagene er presisering av gjeldende rett.

1.6.3 Opprettinger i folketrygdloven

1.6.3.1 UTBETALING AV BARNETILLEGG TIL MOT-TAKER AV ALDERSPENSJON NÅR BARNET FORSØRGES AV FLERE PERSONER – § 3-25

Folketrygdloven § 3-25 har bestemmelser om barnetillegg til alderspensjonen etter folketrygdlovens kapittel 19. Etter uførereformen 1. januar 2015 omfattes ikke tilfeller der den ene av foreldrene mottar uføretrygd, av ordlyden. Den tilsvarende bestemmelsen om barnetillegg til uføretrygd i folketrygdloven § 12-15 fjerde ledd første punktum har en mer dekkende ordlyd: «Når et barn blir forsørget av flere som mottar uføretrygd eller alderspensjon, ytes tillegget til den som har rett til høyest tillegg.»

Det foreslås at folketrygdloven § 3-25 tredje ledd første punktum endres i samsvar med ordlyden i folketrygdloven § 12-15 fjerde ledd første punktum.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-25 tredje ledd.

1.6.3.2 BEREGNING AV TILLEGG TIL UFØRETRYGD FOR GJENLEVENDE EKTEFELLE (GJENLEVENDETILLEGG) NÅR AVDØDE VAR 67 ÅR ELLER ELDRE – § 12-18

Folketrygdloven § 12-18 har bestemmelser om at en uføretrygdet som også fyller vilkårene for rett til pensjon til gjenlevende ektefelle, skal gis et tillegg til uføretrygden for et tidsrom på fem år.

Det følger av de alminnelige reglene at en uføretrygd faller bort ved 67 år. Dersom den avdøde var 67 år eller eldre, ville vedkommende derfor ikke hatt uføretrygd. Dette er bakgrunnen for at det i folketrygdloven § 12-18 fjerde ledd er regulert hvilken størrelse som i disse tilfellene skal inngå ved beregningen av tillegget. Ved utformingen av fjerde ledd ble ordlyden i første punktum likevel knyttet opp mot beregning av uføretrygd. Utformingen av første

punktum i den gjeldende bestemmelsen er derfor ikke helt treffende. Det foreslås derfor en presisering i ordlyden, slik at det går klart frem at det er beregningsgrunnlaget for avdødes uføretrygd som skal erstattes av et særskilt beregningsgrunnlag i slike tilfeller. Forslaget til endringer medfører ingen realitetsendringer i hvordan tillegget beregnes.

Videre henvises det i dag til paragrafens andre ledd, mens korrekt henvisning skal være til tredje ledd, som har hovedreglene for hvordan avdødes uføretrygd skal fastsettes. Det foreslås derfor en klargjøring og oppretting av bestemmelsen på dette punktet.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 12-18 fjerde ledd.

1.6.3.3 BORTFALL AV YTELSER TIL TIDLIGERE FAMILIEPLEIERE – FOLKETRYGDLOVEN § 16-10

Folketrygdloven kapittel 16 har bestemmelser om ytelser til tidligere familiepleiere. I juni 2016 var dette kun 42 personer. Det følger av § 16-10 første ledd bokstav a at ytelsene faller bort når familiepleieren fyller 67 år. Fra 1. januar 2011 kan en person på gitte vilkår ta ut alderspensjon før fylte 67 år. Selv om det vil være sjelden at en tidligere familiepleier har høy nok pensjonsopptjening til å kunne ta ut alderspensjon før fylte 67 år, foreslås det at folketrygdloven § 16-10 første ledd bokstav a utformes slik at ordlyden blir i samsvar med bestemmelsen i folketrygdloven § 17-11 første ledd bokstav a.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 16-10 første ledd.

1.6.3.4 IKRAFTTREDELSE. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Det foreslås at endringene trer i kraft straks. Det antas at endringene ikke har økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Forslagene er dels opprettinger, klargjøringer og formalisering av praksis.

1.6.4 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader og slutter seg til forslaget.

1.7 Opprettinger i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover

1.7.1 Oppretting av henvisning til folketrygdloven – lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og lov om pensjonsordning for sykepleiere

Lov om Statens pensjonskasse § 31, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 14 og lov

om pensjonsordning for sykepleiere § 17 har bestemmelser om utbetaling, etterbetaling og bortfall av uførepensjon.

Bestemmelsene om hvilende pensjonsrett i folketrygdloven ble ved lovvedtak 20. juni 2014 nr. 24 flyttet til folketrygdloven § 12-10 tredje ledd.

Det foreslås at henvisningen til folketrygdloven i nevnte bestemmelser rettes opp i tråd med dette.

Det vises til lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 31 femte ledd, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 14 femte ledd og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 17 femte ledd.

1.7.2 Andre opprettinger i lov om pensjonsordning for sykepleiere

1.7.2.1 OPPRETNING AV UTFORMING AV § 3 BOKSTAV C

Det foreslås at angivelsen «c)» endres til «c.».

Det vises til lovforslaget, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 3 bokstav c.

1.7.2.2 OPPRETNING AV HENVISNINGEN I § 6 ANDRE LEDD

I § 6 andre ledd er det en henvisning til loven § 1 andre ledd. Korrekt henvisning skal være § 1 tredje ledd. Det foreslås at dette rettes opp.

Det vises til lovforslaget, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 6 andre ledd.

1.7.3 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringene trer i kraft straks. Det legges til grunn at endringene er rene opprettinger og ikke vil ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

1.7.4 Komiteens merknader

Komiteen har ingen merknader og slutter seg til forslaget.

2. Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak med vurdering av hvordan en rett til aktivitet for mottakere av økonomisk sosialhjelp kan utformes.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, med unntak av romertall VI Ny § 20 a, som

fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i sosialtjenesteloven, folketrygdloven og enkelte andre lover (aktivitetsplikt for unge mottakere av stønad til livsopphold mv.)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse skal § 31 femte ledd første punktum lyde:

Dersom medlemmet beholder retten til opprinnelig uføregrad etter folketrygdloven § 12-10 tredje ledd (hvilende rett), beholder medlemmet også retten til opprinnelig uføregrad etter loven her i samme tidssrom.

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. skal § 14 femte ledd første punktum lyde:

Dersom medlemmet beholder retten til opprinnelig uføregrad etter folketrygdloven § 12-10 tredje ledd (hvilende rett), beholder medlemmet også retten til opprinnelig uføregrad etter loven her i samme tidssrom.

III

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd bokstav c skal lyde:

c. Sykepleier som gjør tjeneste på pensjonistvilkår. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tjeneste på pensjonistvilkår.

§ 6 andre ledd skal lyde:

For sykepleiere som opptas i pensjonsordningen med hjemmel i § 1 tredje ledd, fastsetter departementet aldersgrensen.

§ 17 femte ledd første punktum skal lyde:

Dersom medlemmet beholder retten til opprinnelig uføregrad etter folketrygdloven § 12-10 tredje ledd (hvilende rett), beholder medlemmet også retten til opprinnelig uføregrad etter loven her i samme tidssrom.

IV

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-25 tredje ledd første punktum skal lyde:

Når et barn blir forsørget av *flere som mottar uføretrygd eller alderspensjon*, ytes tillegget til den som *har rett til høyest tillegg*.

§ 6-8 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Første og andre punktum gjelder også ved opphold i tilsvarende institusjon eller anstalt i utlandet.

§ 8-54 første ledd skal lyde:

Et medlem som sitter i varetekt, soner straff eller utholder særreaksjon i en av kriminalomsorgens anstalter *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til sykepenger.

§ 10-6 tredje ledd skal lyde:

Departementet gir forskrift om stønad etter denne paragrafen, *herunder særregler for bestemte grupper*.

§ 10-8 andre punktum skal lyde:

Departementet gir forskrifter om avgrensningen, *herunder unntak for bestemte grupper*.

§ 11-22 første ledd første punktum skal lyde:

Et medlem som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til arbeidsavklaringspenger.

§ 12-2 fjerde ledd skal lyde:

Vilkåret i første ledd gjelder ikke dersom vedkommende var medlem i folketrygden på uføretidspunktet og uføretrygd ved 100 prosent uføregrad:

- a) *beregnet av grunnlaget etter § 12-11 første ledd minst vil svare til halvparten av høy sats etter § 12-13 andre ledd tredje punktum, eller*
- b) *beregnet på grunnlag av perioder med medlemskap minst vil svare til halvparten av minsteytelsen etter § 12-13 andre ledd.*

Framtidig trygdetid *skal ikke* regnes med, se § 12-12 femte ledd.

§ 12-18 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Dersom den avdøde var 67 år eller eldre, skal *bergningsgrunnlaget for den avdødes uføretrygd i tredje ledd erstattes med et særskilt fastsatt beregningsgrunnlag, begrenset opp til 6 ganger grunnbeløpet i folketrygden.*

§ 12-19 første ledd første punktum skal lyde:

Personer som mottar uføretrygd, får ytelsen redusert etter bestemmelsene i denne paragrafen under opphold i en institusjon med fri kost og losji under statlig ansvar *eller tilsvarende institusjon i utlandet.*

§ 12-20 første ledd første punktum skal lyde:

En person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til å få utbetalt uføretrygd fra og med andre måned etter at soningen tar til.

§ 16-10 første ledd bokstav a skal lyde:

a) *fyller 67 år eller mottar alderspensjon,*

§ 16-11 første ledd første punktum skal lyde:

Personer som mottar ytelser etter dette kapitlet, får ytelsen redusert etter bestemmelsene i denne paragrafen under opphold i en institusjon med fri kost og losji under statlig ansvar *eller tilsvarende institusjon i utlandet.*

§ 16-12 første ledd første punktum skal lyde:

En person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til å få utbetalt ytelser etter dette kapitlet fra og med andre måned etter at soningen tar til.

§ 17-13 første ledd første punktum skal lyde:

Personer som mottar ytelser etter dette kapitlet, får ytelsene redusert etter bestemmelsene i denne paragrafen under opphold i en institusjon med fri kost og losji under statlig ansvar *eller tilsvarende institusjon i utlandet.*

§ 17-14 første ledd første punktum skal lyde:

En person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til å få utbetalt ytelser etter dette kapitlet fra og med andre måned etter at soningen tar til.

§ 18-8 første ledd første punktum skal lyde:

Personer som mottar barnpensjon, får ytelsen redusert etter bestemmelsene i denne paragrafen under opphold i en institusjon med fri kost og losji under statlig ansvar *eller tilsvarende institusjon i utlandet.*

§ 18-9 første ledd skal lyde:

En person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til å få utbetalt barnpensjon fra og med andre måned etter at soningen tar til.

§ 19-21 første ledd første punktum skal lyde:

Personer som mottar alderspensjon, får ytelsen redusert etter bestemmelsene i denne paragrafen under opphold i en institusjon med fri kost og losji un-

der statlig ansvar *eller tilsvarende institusjon i utlandet*.

§ 19-22 første ledd første punktum skal lyde:

En person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til å få utbetalt alderspensjon fra og med andre måned etter at soningen tar til.

§ 20-22 første ledd første punktum skal lyde:

Personer som mottar alderspensjon, får ytelsen redusert etter bestemmelsene i denne paragrafen under opphold i en institusjon med fri kost og losji under statlig ansvar *eller tilsvarende institusjon i utlandet*.

§ 20-23 første ledd første punktum skal lyde:

En person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen *eller tilsvarende anstalt i utlandet*, har ikke rett til å få utbetalt alderspensjon fra og med andre måned etter at soningen tar til.

V

I lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenrikstjenesten gjøres følgende endringer:

§ 1 andre punktum skal lyde:

Loven gjelder også samboere som ledsager utenrikstjenestemenn under tjeneste i utlandet, når paret lever sammen og har, eller har hatt, felles barn eller tidligere har vært gift med hverandre.

Nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Dersom *ledsageren* under en tjenesteperiode i utlandet har tatt midlertidig opphold i Norge eller et annet land over et tidsrom som sammenhengende strekker seg ut over tre måneder og oppholdet ikke har sammenheng med tjenesten, familiens sykebehandling eller andre vektige velferdsgrunner, skal denne tiden ikke medregnes.

§ 5 tredje ledd første punktum skal lyde:

For ektefeller medregnes også ledsagertid opparbeidet før loven trer i kraft *ved beregning av pensjonen*.

VI

I lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 20 nytt tredje ledd skal lyde:

Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.

Ny § 20 a skal lyde:

§ 20 a *Bruk av vilkår for personer under 30 år*

Det skal stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Det kan også stilles andre vilkår for tildeling av økonomisk stønad, inkludert vilkår etter § 25.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottakeren eller begrense hans eller hennes handle- og valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller i andre lover.

Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.

VII

I lov 24. april 2015 nr. 20 om endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven (adgang til midlertidig ansettelse mv. og vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold) del II gjøres følgende endring:

§ 20 a oppheves.

VIII

1. Endringene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 31, lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 14, lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere §§ 3, 6 og 17, lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd §§ 3-25, 6-8, 8-54, 11-22, 12-18, 12-19, 12-20, 16-10, 16-11, 16-12, 17-13, 17-14, 18-8, 18-9, 19-21, 19-22, 20-22 og 20-23 og lov 24. april 2015 nr. 20 om endringer i arbeidsmiljøloven og sosialtjenesteloven del II trer i kraft straks.

2. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd §§ 10-6, 10-8 og 12-2, lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten §§ 1, 3 og 5, lov 18. desember

2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 20 og ny § 20 a trer i kraft 1. januar 2017.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 6. desember 2016

Arve Kambe

leder

Erlend Wiborg

ordfører

